

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 9.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

Издави за време бављења позоришне друживе у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

О ГЛУМАЧКОЈ ШКОЛИ.

(Свршетак).

Имају мало позориште, у ком су према земљи ложе, у којима се налазе рођаци и пријатељи ученика. У партеру су намештене клупе уз дуж, а у средини између њих је доста широк пут за учитеља. С једне стране у клупама седе девојке, а с друге момци. Учитеља поштују сви као мајстора у уметностима. За час позове он по једнога ученика да прикаже који приказ. Док позвани одлази на позорницу, пита учитељ, ко ће између ученика преузети улоге суиграча, што су за тај приказ потребне. Драговољно подигне се у вис множина руку, а са свију страна чује се: „Ја! Ја!“ Учитељ одабере кога хоће. Одабрани отиду на позорницу и приказ се почне. Шаптачу нема ни трага, нити ту има каквих књига, и учитељ и ученици знају све потпуно на помет.

Учитељ се забавља само с оним учеником, кога је прво прозвао. Учећи њега, учи и друге. Учитељ пази и исправља сваку реч, сваки нагласак, сваки покрет и сваки поглед. Том приликом пролева се из уста искуснога и љубљенога учитеља драгоцени бисер, па ако ученици и не разуму све, памте ипак добро сваку реч. Ако је ученик заборавио што год, или није што год довољно оназио, може то научити, кад учитељ на класичком позоришту Théâtre français а приказује комад, у ком тај приказ долази. Осим тога много помаже ученицима, што могу слушати предавања и других уметника учитеља.

После годину дана мора се питомац подвргнути уметничком испиту на малој позорници конзерваторије, па ако сретно прође, добија име и право „pensionnaire du

conservatoire,“ те може без улазнице полазити сва позоришта, која добијају помоћ од државе. Осим тога добија потпору од 500 франака на годину.

Сада је младом уметнику пут прокрчен, само ако је марљив и савестан. За годину дана уведе га сам учитељ у Théâtre français, играјући на изменце са својим ученицима различите комаде, у којима често баш они приказују понајглавније улоге.

Тако уме француски уметник да стече уз уметничке лавор-венце и славу учитељску.

Тако радећи и дошли су Французи до те славе, да им позориште једнако цвета и напредује и да њиховој глумачкој уметности нема пара у целој свету.

Ето, шта може да учини добро уређена глумачка школа, која дарове глумачке развија и усавршује и позоришту набавља и изображава ваљан подмладак, који не застаје у својој уметности него једнако напредује и напредовањем својим учвршћује славу француске позоришне уметности.

Наше прилике, на жалост, нису такве, да бисмо могли помишљати на оснивање глумачке школе. Тај посао и ту дужност ваљало би да приме на себе народно позориште у Београду и народно позориште у Загребу.

Оба та позоришта државна су установе, и држава је дужна, да оснажи, утемељи и подигне ту установу, а то ће најбоље моћи пос. ићи, ако заведе глумачку школу, која ће бити станац камен, на ком ће се моћи дозидати дична зграда наше позоришне уметности.

Дај Боже, да тако буде, и то што пре!

Шта гледа радије наш свет: шаљиве игре или драме ?

Многи мисле, да наша публика радије гледа шаљиве него трагичне комаде.

Кад бисмо загледали у позоришну статистику, уверили бисмо се, да драме више привлаче наш свет у позориште него шаљиве игре и лакрдије.

Наши народни комади, који су понајвише трагедије, на онда велике, одабране драме донеле су позоришној благајни највише прихода.

Та и у самом животу имамо више озбиљних и суморних него веселих дана, те с тога шаљиве представе ваља само да послуже као зачини, да нам разведре суморне дане, а не да нам пажњу отврате од озбиљних тренутака.

А то баш и јесте једна од најбољих страна позоришта, да нас спрема на несрећу, која би нас могла у животу снаћи, да нас у опште привикне на борбу људску и да нас изравна с етичким законом.

Свака се несрећа лакше сноси, кад нас не постигне из ненада, кад нам није непозната.

Оружани лакше се одупиремо непри-

јатељу него неоружани, па тако је и с трагичним тренутцима у животу.

Кад драмски песник, износећи пред наше очи оно, што је лепо, племенито, узвишено, божанствено, својим чаробним говором душу нам распаљује за све то, а казни зле страсти и изопачености, подмуклости и безакоња; кад нам у представљању племените борбе у животу умирује боју душу сретним завршетком драме, лепом победом, или нам сузе сажаљења изгони из очију трагичком смрћу јунака — зар то, — особито нас — не ће у позориште више мамити него комедија?

Осим тога комедија се и по самој природи својој много касније појављује у народу, него трагедија, а и наша цела повесница, па и цела наша садашњост у свима својим приликама, и сувише је озбиљна, па од куд, дакле, и да буде у таквом народу више развијена жеља за весељем, за шалом и лакрдијом, него за озбиљним разматрањем човечијег живота и његових туђних прилика!

Б. М.

Л И С Т И Ћ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

(*Стари бака и његов син хусар.* Позоришна игра у 3 чина, с певањем, написао Јосиф Сигетија, за српску позоришницу прерадили Јован Ђурђевић и Лаза Илић. — Приказана на Крстов дан о. г.)

Још ниједаред није „Стари бака“ толико промене преко главе праметнуо, колико у овај пар. За ово дваестину година, откад се с њиме познајемо, често се последњих година преоблачио; али се сад баш сасвим поновио скоро од главе до пете. Осим Милке, коју већ од више година амо Л. Хаџићева не пушта из руку, и Никице, којег је Добриновић већ посинио, сва су лица имала сад нове тумаче. Но и морао се најпосле сасвим генерално рестаурисати „Стари бака“, јер се већ одавно нисмо с њиме састали; да је сад причекао само још један дан па би се управо

навршило седам година како се нисмо видели овде у Новом саду — последњи је пут прешао преко новосадеке позорнице на богојављење 1879. Нови се тумачи баш добро били подухватили, да „Староме баки“ одрже стари глас, па у томе су добро и успели. Тежак су задатак имали сви од реда, јер је ваљало старе оне мајсторе ако и не избити из седла, јер су им се ти драговољно уклонили, а оно бар доказати им, да може баш бити и без њих. Ђурђевић је као Букало канда најмање имао рачуна да води о тој околности, јер се од архи-Букала, покојног Паје Маринковића, па до њега изменило већ неколико њих слабијих Букала, са којима је од по муке било бојак бити. Али Милојевић, Миљковић, па Милка Максимовићева, то троје већ је ходало по прилично врелом земљишту, а међу њима опет по најврелијем баш Милојевић. Он је непосредно стао у стопале Николе Зорића, који је већ ерастао

био с Црвенком; биће канда да је „Стари бака“ с тога баш тако дуго и почивао, што се није нашао Црвенко по милости божијој, замена Зорићу. Па Милојевић се лепо потрудио, да нас отштети за толико чекање, те је изнео пред нас баш погођен, оригиналан лик. — Чича Мију је већ једаред изневерио био Ружић, па и сад га је уступио Миљковићу и овога се пута зацело није морао покајати. Ако Миљковић у жаргону говора није кадар био да опнесе правог оног баканцоша, то је за то тим вернијом игром поентовао сваку фазу душевног живота у Чича Мије. — Милка је Максимовићева већ по живом темпераменту своје као створена за Ђаволанку Ленку, а још кад се по свему видило, да је ишла у школу код своје тетке-Драге, није ником ни на ум пала више непосредна претходница младе Милке. Само да још није тог ђачког чисто усплахиреног брзања! Кад ко умиљато уме да збори, онда је човеку баш неправдо и жао, да не чује сваку реч. — Марковић је од досадањих Лацка био најзорнији, највише на оку, и канда и најјачи; још да је имао прилике, да покаже, да је и највећма „на гласу“, па не би човек имао шта више зажелити. — Од некадање мале Љубице Зорићеве амо није било још тако милог чобанчета Стевице, као што је Даринка Бандобранска. У опште је последњи приказ „Старог баке“ био један од живљих и анимиранјих и одржао је публику цело вече у најружичастијем расположењу. Г.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

* (Недељни ред позоришних представа.) У кр. српском народном позоришту у Београду одређен је био овај репертоар: У петак 10. јануара: „Чича Мартин“. Драма у 3 чина. Написали Кармон и Греше. Превод с француског. — У недељу 12. јануара: „Севилски берберин“. Шаљива игра у 4 чина, с певањем, од Бомаршеа, превео М. В. Петровић. — У уторак 14. јануара: „Отаџбина.“ Драма у 5 чинова, од В. Сардуа, превео Сава Рајковић.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У ЗАГРЕБУ.

* (Севилски берберин) 20. јануара о. г. започела је госпођица Жени Брох, певачица с бечке опере, своје гостовање у народном позоришту. Кад је гђица Брох баш као „Розина“ у „Севилском берберину“ јуришем освојила наклоност бечкога опћинства, није било сумње, да не ће и овде одржати знаменит успех. Синоћња представа испунила је нашу наду у пуној мери. Жени Брох је драгесна појава, има глас, који, судећи по гласовима из пресију, неби дао слутити, да је развијен за колоратуру. У тим положајима глас јој

звучи ванредно јако, малне реско. Али чим се диже преко средњег положаја, губећи снагу, добија мекоту и слаткост фруле. У том положају глас се довине до висине, за коју би се мислило, да је недостижна. Јуче чуемо два пута дуго издржани трипут подвучени F.

Што се тиче техничке стране, уметница довинула се до степена, који у мало да не искључује реч „немогуће“; пасаже у скалама, било кроматичне, било диатоничне, преломљене сазвучке, трилере у свима положајима, стакате и све друге тешкоће савлађује госпођица Брох највећом лакоћом и чистоћом. Али највише важи, што уметница зна једноставну кантилену предавати на најсавршенији начин. Толико о њезином певању. Што се тиче игре, не можемо се у анализу тим мање упуштати, што „Розина“ у „Севилском берберину“ тражи само неку пркосну веселост, која је уметници, у колико смо то опазили, дана од природе.

Прва арија „Una voce poco fa“, од које је гђица Брох уводни ставак на угодно изненађење опћинства певала нашим језиком, прибавило је уметници бурно повлађивање. Арија била је транспонирана од e-dur на f-dur, дакле за по гласа виша, те оне многе уметнуте колоратуре и фиоритуре не дадоше опћинству од чуда одушка, особито пак једно место, где је уметница врло дуго држала три пута подвучени f., те је онда, спутив се у хитрој кроматичној трци на мали с, дакле две и по октаве, свршила на ефектан начин.

Одвело би нас предалеко, кад би смо хтели навести све занимиве и уметне појединости, којима је гђица Брох искитила своју улогу. Само хоћемо још да споменемо, да је уметница с истим утиском певала у ансамблима, да је драгесну песму од Фелисијена Давида „La perle du Brésil“ отпевала савршеним укусом, а и уметнутим болером из Вердијеве опере „Les vêpres siciliennes“ одушевила је опћинство. Само се по себи разуме, да је гђица Брох била течајем целе вечери предметом најердачнијих и најбурнијих овација.

Било би неправедно, када би ради госта муком мимоишли наше домаће уметнике. И ови имадоше врло сретно вече. Г. Дескашев био је врло ваљан Алмавива, г. Антон ватрен и досетљив Фигаро, Теркуци ванредно комичан Дон Базилио, г. Кнежевић исто такав Бартоло, тако је исто и гђа Формастини отпевала и одиграла Берту на потпуно задовољство.

Опера је под управом г. Зајца била изврсно штудирана, те је владала како на позорници, тако и у оркестру ексактна тачност.

Јеленчић.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

13. ПРЕСТАВА.

У ПРЕТИЛАТИ 6.

У НОВОМЕ САДУ У ПОНЕДЕЛИК 13. ЈАНУАРА 1886.

ПРИЛЕПЧИВО.

ШАЉИВА ИГРА У 4 ЧИНА, НАПИСАО ДР. Ј. В. ШВАЈЦЕР, ПРЕВЕО П. МОСТИЋ.

ОСОБЕ:

Роберт, мајор	Милојевић.
Мина, његова жена :	Л. Хаџићева.
Ерна, његова синовица	Д. Бандобранска.
Стурвиц, мајор ван службе	Добриновић.
Куно Селденек, потпоручик	Ружић.
Алфред Селденек, заставник	Десимировић.
Берта Штурмова, саветниковица	З. Милојевићка.
Герлиц, берзански агенат	Банић.
Ребок, крчмар	Васиљевић.
Шулцова, газдарица Кунова и Алфредова.	Ј. Добриновићка.
Ана, служавка код Роберта	С. Миљковићка.

Место : велика варош. Збива се у садање време.

У четвртак 16. јануара с новом поделом улога први пут: „ОНА ЈЕ ЛУДА.“ Драма у 2 чина, по Мелвиљу с немачког превео Д. Јоксић. — За тим први пут: „СПРЕМА СЕ НА БАЛ.“ Шала у 1. појави, с певањем, по Ј. Ј. Станковском за српску позорницу удесио Ј.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 после подне, а у вече на каси.

Од данас почињу се представе тачно у 7¹/₂ сахата.

ПОЧЕТАК У 7¹/₂ А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.